

Vad spelar det för roll var du bor?

Kapitel 3
Hela staden – Bryt segregationen

Susanne Urban

Hela staden – bryt segregationen

Om Fores

Fores – Forum för reformer och entreprenörskap – är den gröna och liberala tankesmedjan. Vi vill förnya debatten i Sverige med tro på entreprenörskap, på människors möjligheter att själva forma sitt liv och på marknadsmässiga lösningar på samhällets utmaningar.

Fores fyra programområden är klimat och miljö, migration och integration, entreprenörskap och ekonomiska reformer och det digitala samhället. Varje program har ett råd med stor akademisk tyngd och verksamheten leds övergripande av en styrelse med brett samhällsengagemang.

Vi är en öppen, ideell och oberoende mötesplats där nyfikna samhällsmedborgare, debattörer, entreprenörer, beslutsfattare och forskning möts, från Sverige och vår omvärld. Vi arrangerar öppna seminarier, rundabordssamtal för särskilt inbjudna och individuella möten mellan forskning, policy och näringsliv. Vi leder referensgrupper och samordnar nätverk, ordnar egna konferenser och deltar i andras, publicerar böcker, rapporter och policy papers. Vi medverkar i samtal, debatter och projekt över hela Sverige, i EU och i övriga världen.

Som grön och liberal tankesmedja försöker vi leva som vi lär, med liten och minskande klimatpåverkan och med stor individuell frihet för medarbetare och andra som är knutna till oss. Vi söker ständigt nya influenser och uppmuntrar till dialog – hör av dig!

Om författaren

Susanne Urban är docent och anställd som universitetslektor med särskild inriktning mot bostads och urbansociologi på Institutet för bostads- och urbanforskning, Uppsala universitet. Hon skrev en översikt om grannskapsidéer och planering år 2004, disputerade år 2005 med en avhandling om framväxten av storstadspolitik och har sedan dess forskat bland annat om grannskapseffekter, bostadssegregation, skolval, företagande och social mobilitet.

Om rapporten och Hela staden

Den här rapporten ges ut inom ramen för Fores program för migration och integration. Rapporten är delvis finansierad av den referensgrupp som finns kopplad till programmet. Referensgruppen består av representanter för ett tiotal organisationer och företag, som har haft möjlighet att träffa författaren och lämna synpunkter och förslag.

För att säkerställa en god vetenskaplig nivå har rapporten lästs och kommenterats av de andra forskarna som är knutna till projektet, samt en sakkunnig och anonym extern granskare. Fores har också en forskningsledare som ansvarar för rutiner för granskning. Författaren står själv för det slutgiltiga innehållet och har arbetat under full akademisk frihet.

Rapporten lanserades den 22 februari i Stockholm. Rapporten går att ladda ner som PDF på fores.se och man kan även se lanseringen i efterhand på Fores youtube-kanal, Tankesmedjan Fores.

Genom projektet *Hela staden – bryt segregationen* vill Fores bidra till en diskussion om vad som borde göras för att minska klyftor och motarbeta problem i socioekonomiskt svaga områden. I projektet skriver ett antal forskare utifrån perspektiv som utbildning, stadsplanering, kriminalitet med mera. I anslutning till lanseringarna av de olika delrapporterna kommer Fores att anordna seminarier, rundabordssamtal och möten under 2016. Projektet avslutas genom att texterna sammanställs i en antologi som presenteras på en slutkonferens.

Nästa delrapport handlar om utbildning och är skriven av Ek. Dr. i nationalekonomi Fredrik Bergström (WSP) och Oskar Adenfelt (Fores).

Ansvariga för projektet är Oskar Adenfelt, projektledare på tankesmedjan Fores migrations- och integrationsprogram och Andreas Bergström, vice vd på Fores.

Har du frågor om projektet eller Fores migrations- och integrationsprogram? Kontakta projektledare Oskar Adenfelt på oskar.adenfelt@fores.se.

Innehåll

Om Fores	3
Om författaren	5
Om rapporten och Hela staden	6
Innehåll	7
Inledning.....	8
Anti-segregationspolitik – en kort bakgrund	10
Teorier om på vilket sätt grannarna är viktiga.....	12
Den lokala sociala miljön påverkar de boende.....	13
Etnisk segregation kan vara bra eller dåligt.....	13
Empiriska resultat om grannarnas betydelse.....	14
Avslutning.....	18

Inledning

Så länge städer har byggts har det funnits funderingar om hur städer byggs bäst. Är det bra med gator med hög genomströmning eller ska gårdar vara mera skyddade? Trivs människor bäst om grannarna är lika, eller ska människor av olika kategorier blandas? Är det viktigt att det finns en lokal politiskt engagerad diskussion kring olika frågor i bostadsområdet, eller är det bättre om de flesta är överens och delar samma värderingar?

Sverige är känt som ett land med stor vikt på omfördelningspolitik och relativt låga inkomstskillnader.¹ På senare tid har dock inkomstskillnaderna ökat kraftigt. Den disponibla inkomsten för samtliga inkomstgrupper ökade under perioden 1995–2013, ökningen var dock avsevärt större i de högsta inkomstgrupperna jämfört med de lägsta. Sedan 1995 ökade andelen med låg ekonomisk standard, (en inkomst under 60 procent av medianinkomsten), från runt 8 procent av befolkningen i Sverige till runt 14 procent.²

Ökande inkomstskillnader i befolkningen ger även avtryck i ökande skillnader mellan bostadsområden. I områden där en stor andel är höginkomsttagare kommer medelinkomsterna att öka kraftigare än i områden där den största andelen är låginkomsttagare, och områden med större andelar låginkomsttagare kommer medelinkomsterna att sjunka.

Ökningen av den ekonomiska segregationen kan alltså ske utan omflyttning. Studier av storstäder i Sverige visar att en stor del av de ökade skillnaderna mellan medelinkomster i olika bostadsområden förklaras av ökande inkomstskillnader, det vill säga att den inte beror på att människor flyttar eller får nya preferenser.³ Segregation kan även ske längs andra dimensioner, det kan handla om olika demografiska aspekter; såsom koncentration av ensamstående, barnfamiljer eller äldre. Med etnisk segregation menas oftast att andelen av befolkningen som är född utomlands varierar mellan olika bostadsområden. Det kan också avse fördelning efter andra kategoriseringar t.ex. baserat på eget eller föräldrars födelseland, "ras", etnicitet, språk, religion eller grund för bosättning. Den etniska segregationen har varit relativt konstant under perioden 1990–2010. Däremot har sambandet mellan etnisk segregation och inkomstsegregation ökat, vilket innebär att

¹ Esping-Andersson 1990

² OECD 2015

³ Socialstyrelsen 2010; Hedman och Andersson 2016; Scarpa 2016, Scarpa 2015a

betydligt fler områden både har låg andel inrikes födda ("svenskglesa") och samtidigt kan klassas som ekonomiskt utsatta jämfört med tidigare.⁴

Det här kapitlet kommer att diskutera vilka effekterna av segregation är, eller mer specifikt om det finns några grannskapseffekter. Först ges en kort bakgrund gällande svensk anti-segregationspolitik, och därefter presenteras vilka problem som koncentration av låginkomsttagare, arbetslösa och/eller utlandsfödda, förväntas leda till, och vad forskningen säger om de så kallade grannskapseffekterna. Dels presenteras vilka olika teorier det finns, och dels vilka belägg forskningen har funnit för dessa teorier. Avslutningsvis diskuteras slutsatser som har bäring på utveckling av lokala områdespolitiska åtgärder.

⁴ Hedman och Andersson 2016, 34; Scarpa 2015b

Anti-segregationspolitik – en kort bakgrund

Under 1950–60 talet oroade man sig för folks hälsa och rev bostäder och hela kvarter av hygieniska skäl. Det rådde extrem bostadsbrist. Fattiga bodde på innergårdar, var inneboende eller hade husrum, pigkammare eller liknande, hos de mer välbärgade, vilket gjorde att segregationen var låg (d.v.s. att det fanns en blandning av olika inkomstgrupper i bostadsområden). Som är väl känt sattes därefter det så kallade miljonprogrammet igång. Under 1965-74 byggdes drygt en miljon nya bostäder. Många nya bostadsområden bestod enbart av nya bostäder där tidigare trångbodda med lägre inkomster äntligen kunde få bo modernt. Det gjorde också att den geografiska uppdelningen av bostäder för personer med olika inkomster ökade, då de med lägre inkomster inte längre bodde inneboende hos den mer välbärgade delen av befolkningen. De nya bostadsområden som hade mest hyreshus i höga flervåningshus har kommit att få beteckningen miljonprogramsområden (trots att de flesta bostäder som byggdes under perioden var trevånings lamellhus och en tredjedel var småhus). Tillgången på flera bostäder, inklusive större tillgång på egna hem, tillsammans med inflation och förmånliga skatteregler för bostadslån påverkade segregationen ytterligare ett snäpp då det blev synnerligen lönsamt att köpa eget hus. I de så kallade miljonprogrammen blev det till och med svårt att hyra ut alla lägenheter. Nyinvandrade invånare flyttade ofta in i de nya bostadsområdena.⁵

Redan innan miljonprogrammet var avslutat började en diskussion om vad som kallades för "problemområden", "invandrartäta bostadsområden", "utsatta bostadsområden" etcetera.⁶

Skilda statligt initierade strategier mot segregation har dominerat i olika perioder. Efter miljonprogrammet, och den kritik som det fick, rådde en övertygelse om att det ska byggas med mer variation. I spåren av oron för vad koncentration av utlandsfödda till storstäderna skulle kunna leda till

⁵ Danermark, 1984:4; Bråmås 2006; Grundström och Molina 2016

⁶ Ristilammi, 1994

inrättades kommunplaceringar av flyktingar (den så kallade Hela- Sverige-strategin, skarpast lagstiftning 1985-1994).^{7,8}

Parallellt har olika typer av lokala åtgärder implementerats i områden som har höga andelar arbetssökande, sjukskrivna, låga utbildningsnivåer, och höga andelar utlandsfödda (det sistnämnda ofta presenterat som ett problem i sig). Exempel på mer omfattande åtgärder, med statlig finansiering, som i huvudsak inriktades på att "lyfta" områden som ansågs ha problem är Blommanpengarna (som först kallades för "insatser till invandrartäta områden", 1996-1999), Nationella exempel (1998) och Storstadssatsningen/urban utvecklingspolitik (mest statliga pengar satsade under 1999-2005). Det finns även större program på regional nivå, samt olika projekt finansierade genom EU-bidrag och kommunala satsningar.⁹

⁷ I praktiken pågick strategin åren 1987 till 1991 och då placerades 90% av de nyanlända asylsökande i förvalda kommuner. När de fick uppehållstillstånd tilläts de bosätta sig fritt. En hög andel av de som utplacerats valde att flytta när de fick möjlighet, vilket gjorde att den geografiska spridning av flyktingar som strategin hade för avsikt att uppnå enbart blev marginell.

⁸ Andersson, 2003

⁹ I min avhandling (Urban 2005) redogör jag för hur problemet "etnisk boendesegregation" har framställts och förändrats över tid.

Teorier om på vilket sätt grannarna är viktiga

Det finns flera anledningar till att befolkningsammansättningen i bostadsområden varierar: invånarna bosätter sig i olika områden på grund av att de har olika inkomst, behov och preferenser, har olika tillgång till information om lediga bostäder, blir diskriminerade av fastighetsägare och bostadsförmedlare¹⁰, mäklare och banker¹¹, och att bostadsköer oftast baseras på kötid vilket generellt sett innebär att nyanlända och nyinflyttade kommer sist i kön. Individens tillgångar men även politiska beslut, juridiska och institutionella regler och system, direkt eller indirekt statistisk diskriminering av olika aktörer, och andra förhållanden gör att personer med vissa egenskaper och resurser i större utsträckning samlas i vissa bostadsområden, medan personer med andra egenskaper och resurser samlas i andra bostadsområden.

Kvaliteten på miljö, service och områdets status kan skilja avsevärt åt mellan olika typer av bostadsområden. Skillnaderna i lokala faktorer som kvalitet på skola, tillgång till kommunikationer, kvalitet på socialtjänst, tillgång till fritidsaktiviteter, kan påverka livschanser för de boende. Förutom institutionella skillnader mellan områden kan det finnas skillnader vad gäller avstånd till arbets- och företagsmöjligheter.

Med grannskapseffekter menas alltså att personer som bor i ett visst bostadsområde blir påverkade av varandra, och inte att alla i ett bostadsområde blir påverkade på samma sätt av lokala förhållanden som t.ex. kommunal service, avstånd till arbetsplatser, rykte, föreningar, kommunikationer.

I följande avsnitt redovisas några av de hypoteser som har framställts om hur individer som bor i ett bostadsområde påverkades av den sociala miljön i bostadsområdet, med fokus på effekter på invånarnas utbildning och arbetsmarknadskarriär.

Hypoteserna diskuteras och ifrågasätts här på den logiska nivån, forskning om som empiriskt prövar hypoteserna redovisas i nästa avsnitt.

¹⁰ Ahmed och Hammarstedt 2008

¹¹ Aalbers 2007a; Aalbers 2007b

Den lokala sociala miljön påverkar de boende

Effekter av de sociala relationerna i bostadsområdet, kontakten med grannarna, viktiga förebilder eller en lokalt utvecklad kultur kan ge ytterligare effekter för de som bor i området. Enligt hypoteser om den lokala sociala miljöns effekter fungerar de sociala nätverken på olika sätt i olika bostadsområden, vilket innebär att invånare har olika tillgång till viktiga resurser beroende på var de bor. En teori är att lokal sammanhållning är viktigt för att öka känslan av tillit och social kontroll, vilket gör att barn kan växa upp i en trygg miljö och att vuxna har möjlighet att delta i demokratiska diskussioner, känna tillhörighet och ha inflytande. Putnam är den främsta förespråkaren för detta perspektiv.¹²

En annan aspekt på betydelsen av den sociala miljön är att tillgång till sociala nätverk är viktiga för att få viktig information om lediga arbeten, om företagsmöjligheter, men även för att påverka invånarnas sociala koder och att det kan utvecklas olika lokala kulturer. Boendet anses då påverka tillgång till viktiga nätverk, socialt och kulturellt kapital vilket bland annat påverkar möjligheterna på arbetsmarknaden.¹³

Etnisk segregation kan vara bra eller dåligt

Ytterligare aspekter som diskuteras handlar mer specifikt om effekter som koncentration av utlandsfödda förväntas leda till. Det finns positiva förväntningar, t.ex. att klustring av personer som ingår i samma etniska nätverk får tillgång till etniskt kapital och kan hjälpa varandra med viktig information om arbete och företagande samt om hur olika system fungerar för utlandsfödda, och att fungera som bas för aktivt politiskt deltagande.¹⁴

Negativa farhågor innefattar främst att brist på infödda ska leda till svårigheter att lära sig svenska samt brist på nätverk, men även att mångkulturella lokalsamhällen kan leda till social disorganisation, d.v.s. konflikter och brist på sammanhållning och social kontroll som riskerar att bland annat leda till ökad kriminalitet.¹⁵

¹² Putnam 1995

¹³ Granovetter 1973 och Wilson 1987

¹⁴ Borjas 1992

¹⁵ Sampson och Groves 1989; Kubrin och Weitzer 2003

Empiriska resultat om grannarnas betydelse

Ett vanligt angreppssätt för att studera grannskapseffekter är att undersöka hur olika utfall varierar mellan bostadsområden och försöka kontrollera för individuella bakgrundsfaktorer. På det sättet vill man skilja på effekter som enbart kan förklaras av att personer med liknande egenskaper samlas i samma bostadsområden (t ex om arbetslösheten är hög i ett område på grund av att många saknar relevant utbildning och inte på grund av att de har blivit påverkade av varandra), från sådana effekter som beror på den sociala miljön. När man har kontrollerat för det som kallas sortering återstår det en variation som kan bero på den lokala sociala miljön. Det är svårt att skilja den effekten från sorteringsfaktorer som inte har gått att kontrollera för och från lokala faktorer som har med bostadsområdet (som t.ex. lokal service, kommunikation, arbetsplatser, miljö, samt områdets rykte och stigmatisering) att göra.

Studier om sambandet mellan ungas utbildningskarriärer och deras uppväxtområde visar att grannskap med låga inkomster och hög arbetslöshet verkar ge lägre utbildning för de som bor där, jämfört med om de skulle bo någon annanstans.¹⁶ Även koncentration av utlandsfödda har funnits ha samband med utbildningsnivå, på så sätt att större andel landsmän i bostadskommunen ger lägre utbildningsnivå, men ingen effekt på inkomster.¹⁷

Studier har även funnit boende i områden med låga inkomster och hög andel arbetslöshet har en ökad risk att själva bli arbetslösa,¹⁸ att sannolikheten att vara sysselsatt och inkomsten från arbete samvarierar negativt med andelen utrikes födda grannar,¹⁹ och att den som bor i ett bostadsområde med hög andel som har försörjningsstöd har ökad risk att själv få det.²⁰

Andra studier visar istället på mycket små eller icke-signifikanta samband mellan bostadsområde och individuella utfall när det gäller skillnader mellan unga personer från bostadsområden med höga resurser, jämfört med de från bostadsområden med låga resurser, på sannolikheten att själv få försörjningsstöd och det egna deltagande på arbetsmarknaden.²¹

¹⁶ Andersson 2004; Andersson och Subramanian 2006; Bergsten 2010

¹⁷ Grönqvist 2006

¹⁸ Urban 2009; Bergsten 2010

¹⁹ Aldén och Hammarstedt 2016

²⁰ Mood 2010

²¹ Brännström 2004; Sundlöf 2008; Brännström 2012

Galster, Andersson, Musterd och Kauppinen men även Hedman och Galster,²² hävdar att tidigare studier inte använt rätt metod för att mäta effekten och de finner tydliga signifikanta positiva samband mellan inkomsten i grannskapet och de boendes individuella inkomster efter kontroll för bland annat utbildning. Effekterna verkar dock inte vara linjära och varierar mellan kön och status på arbetsmarknaden. Galster, Andersson och Musterd²³ finner två brytpunkter. När andelen låginkomsttagare i bostadsområdet överstiger 20 samt 40 procent, syns signifikanta positiva effekter på framtida inkomster hos män.

Tammaru, Strömgren, Van Ham och Danzerd²⁴ visar däremot (i en studie på invandrade män) att skilda förhållanden mellan olika bostadsområden inte förklarar segregation på arbetsmarknaden. De viktigaste faktorerna för att förklara arbetsplatssegregation beror istället på ekonomisk sektor och storlek på staden. Större städer har oftare starkare etnisk boendesegregation, samtidigt som det är lättare för nyanlända att få jobb i de större städerna. Kontakter som knyts i andra domäner såsom arbetsplatser och skolor kan vara viktigare än de som skapas i bostadsområdet.²⁵ Andra studier hävdar att skolan är viktigare än grannskapet för att förklara skillnader i livschanser för ungdomar som växer upp i olika bostadsområden t.ex.²⁶

Flera studier har funnit positiva effekter av att bo tillsammans med landsmän. Edin med flera finner stöd för att högre andel av landsmän i bostadsområdet förbättrar arbetsmarknadsutfall (för lågutbildade).²⁷ Även Andersson, Musterd och Galster²⁸ visar att särskilt invandrade män tjänar på att bo i bostadsområden med högre andel invånare som har samma födelseland, och oftast även med högre andel utlandsfödda i allmänhet. De tolkar detta som att hög nivå av arbetslöshet bland utlandsfödda inte direkt orsakas av etnisk boendesegregation. Även en studie av Urban²⁹ visade att skillnaden mellan etnisk sammansättning av bostadsområden försvann vid kontroll för socio-ekonomisk sammansättning.

²² Galster, Andersson, Musterd och Kauppinen 2008; Hedman och Galster 2013

²³ Galster, Andersson och Musterd 2015

²⁴ Tammaru, Strömgren, Van Ham och Danzerd 2016

²⁵ Kwan 2013

²⁶ Brännström 2008; Sykes 2012.

²⁷ Edin, Fredriksson och Åslund 2013

²⁸ Andersson, Musterd och Galster 2013

²⁹ Urban 2009

I introduktionen till ett temanummer om betydelsen av den sociala sammansättningen i grannskapet³⁰ står det att det definitivt finns studier som visar att låginkomsttagares ekonomiska möjligheter skadas av att bo i områden med koncentrerad "disadvantage". Som underlag för detta påstående ges bland annat två studier i temanumret.³¹ Båda använder, liksom de ovan nämnda studierna, statistiska metoder som analyserar variation i utfallet mellan olika typer av grannskap. Temanumret refererar dock även till artiklar som kraftfullt argumenterar emot grannskapseffekter.

Värt att nämnas i det här sammanhanget är USA:s omfattande program som kallas Moving to opportunity, där invånare i fattiga bostadsområden genom lottning blir erbjudna att flytta till bostadsområden med högre inkomst och utbildningsnivåer. Trots att detta program erbjuder goda möjligheter att kontrollera för sortering och därmed att mäta grannskapseffekter, kan studier inte styrka några grannskapseffekter alls för vuxnas position på arbetsmarknaden, alternativt visar de enbart små eller obefintliga effekter på ungas utbildning.³² Chetty, Hendren och Katz³³ har dock kunnat undersöka de långsiktiga effekterna för barn som deltagit i projektet, och finner positiva effekter på inkomst och utbildningsnivåer för barn som deltog i projektet och fick bostad i bättre bostadsområde före 13 års ålder.

Sammanfattningsvis finns det ett flertal empiriska studier som stödjer samtliga av ovanstående presenterade hypoteser, men också studier som avvisar förekomsten av grannskapseffekter som kan förklaras med den lokala sociala miljön. När vi talar om effekter i dessa studier är det dock effekter i statistisk mening, vilket inte nödvändigtvis är samma sak som att den ena (befolkningssammansättningen i det här fallet) verkligen orsakar det andra (t.ex. inkomst, utbildning). Det är svårt att visa om skillnaderna mellan genomsnittet av olika typer av utfall mellan olika bostadsområden beror på variation av individuella bakgrundsfaktorer som studien inte har kunnat kontrollera för, den lokala sociala miljön, eller på andra skillnader mellan grannskapen såsom skillnad mellan tillgång till service och arbetstillfällen, eller stigmatisering av bostadsområdet. Det är fortfarande omöjligt att dra några slutsatser angående vilka av de olika mekanismerna (lokala institutionella villkor, sociala nätverk, lokal kultur, sammanhållning,

³⁰ Galster och Friedrich 2015

³¹ Galster, Andersson och Musterd 2015, och Lucero 2015

³² Se översikt av studier i Galster och Friedrichs 2015

³³ Chetty, Hendren och Katz 2016

förebilder, stigmatisering, etc.) som ger störst effekt på individers möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden och för deras inkomst.³⁴

Ett fåtal nyare studier har undersökt ifall det finns empiriskt stöd för de mekanismer som anses ge grannskapseffekter. De visar att invånares sociala nätverk inte är avgränsat till grannskapet, och att lokala nätverk även i socialt utsatta områden istället kan innehålla viktiga kontakter till arbetsmarknaden.³⁵ Miltenburg³⁶ visar i en studie i Holland att sambandet mellan grannskapets socio-ekonomiska förhållanden och dess invånares inkomster inte påverkas av mängden sociala relationer och kontakter i grannskapet.

Hypotesen att det skulle vara tillgång till offentlig service som gör att livschanser ser ut att bli olika beroende på var man bor, får inte heller stöd enligt en studie i Storbritannien.³⁷

Flera av de hypoteser (begränsade sociala nätverk, bristande tillgång på service) som anges för att förklara skilda utfall av var man bor har alltså osäkert stöd i forskningen. Även om skillnader kvarstår efter det att hänsyn tagits till individuella bakgrundsfaktorer så är det svårt att visa vad de återstående skillnader beror på. Forskarna står inför utmaningen att kunna pröva de olika hypoteserna om vilka mekanismer som är betydelsefulla ytterligare. För att kunna göra detta krävs förmodligen tillgång till empiri om sociala relationer och lokala kulturella processer som vi inte kan finna i registerdata. För att kunna dra generella slutsatser krävs med andra ord till exempel studier som samlar in underlag utöver de registrerade dataregister som redan finns, där sociala nätverk och dess mekanismer kan tydliggöras.

³⁴ Edling och Rydgren 2012; Galster, Andersson och Musterd 2015

³⁵ Klinthäll och Urban 2016, se även studier bla i Tyskland av Drever och Hoffmeister 2008

³⁶ Miltenburg 2015

³⁷ Bailey, Besemer, Bramley och Livingstone 2015

Avslutning

Sammanfattningsvis finns ett antal teorier om att koncentration av boende med problem kommer att leda till ytterligare problem. Det finns även en hel del forskning som bekräftar att det finns ett samband mellan befolkningssammansättning och individers inkomster, status på arbetsmarknaden och utbildning, som inte förklaras av individuella bakgrundsfaktorer. Samtidigt finns annan forskning som visar på motsatsen. Det finns inte mycket underlag för att styrka de hypoteser om vilka mekanismer som förväntas orsaka grannskapseffekterna.

Eftersom vi dels inte är helt säkra på att den sociala miljön i grannskapet påverkar individuella möjligheter på arbetsmarknaden och utbildning, och dels inte kan styrka orsakerna, blir det svårt att föreslå åtgärder för att minska skillnader i livschanser som beror på var man bor.

Jag ser framförallt tre anledningar till att avråda från lokalt inriktade projekt som syftar till att minska boendesegregation, fattigdom och till att människor av olika social och etnisk bakgrund ska lära känna varandra.

Den första anledningen är, som nämnts ovan, att forskningen inte ger tydligt stöd för att det finns starka negativa grannskapseffekter. Utvärderingar av lokala utvecklingsprojekt har inte heller kunnat visa att lokalt utvecklingsarbete minskar fattigdom och ökar integration mellan människor.³⁸

Den andra anledningen handlar om försök att minska koncentrationen av olika kategorier till vissa bostadsområden genom lokal utveckling. Det finns ett antal studier som visar att det är svårt att påverka lokal befolkningssammansättning genom lokala utvecklingsprojekt. Främst beror det på ut- och inflyttning.³⁹ Ihärdigt arbete med att förbättra ett områdes rykte kämpar dessutom i motvind mot dramatiska reportage, notiser och tidningsrubriker i dags- och kvällspress som återkommande förknippar vissa bostadsområden med sociala problem. Om andelen av låginkomsttagare, arbetssökande, och personer som saknar egen försörjning och är beroende av försörjningsstöd etc. totalt sett inte förändras kommer

³⁸ Se exempelvis SOU 2005:029 Storstad i rörelse. Kunskapsöversikt över utvärderingar av storstadspolitikens lokala utvecklingsavtal. Slutbetänkande av Utredningen om utvärdering av lokala utvecklingsavtal.

³⁹ Christensen 2015

samma andel att behöva ha någonstans att bo. Det innebär att även om områden med sämst rykten och mest lättillgängliga bostäder kan klättra upp ett steg i stadens statusskala genom befolkningsförändring, kommer andra områden att kunna ta deras plats. Därmed riskerar en ojämlik fördelning av personer med olika tillgångar, och status på arbetsmarknaden, mellan stadens olika grannskap att bestå, även om lokal områdesutveckling i ett bostadsområde skulle lyckas ändra på sin befolkningsammansättning.

En tredje och främsta anledning är att de områdesbaserade insatserna som har till syfte att "lyfta" bostadsområdet samtidigt pekar ut området som ett problemområde som behöver förändras. Detta utpekande riskerar att göra mera skada än vad den lokala insatsen någonsin kan tänkas bidra med.

Tillgång till välfärd, social service, försörjning, bra kvalitet på skolor, mångfald och möjlighet till lokalt inflytande är generella behov som finns hos hela befolkningen. I de bostadsområden där det finns brister behövs det utvecklas, men lika tillgång till välfärd, möjlighet att kunna försörja sig och möjliggörandet av möten mellan personer med olika social och etnisk bakgrund är alldeles för viktigt för att avgränsas till de bostadsområden där arbetslösheten är hög och sociala problem är stora.

Referenser

Aalbers, M. B. (2007a): What types of neighborhoods are redlined? *Journal of Housing and the Built Environment*, 22(2): 177-198

Aalbers, M.B. (2007b): Place-based and race-based exclusion from mortgage loans: Evidence from three cities in the Netherlands. *Journal of Urban Affairs*, 29 (1): 1-29.

Ahmed M. A. och M. Hammarstedt (2008): Discrimination in the rental housing market: a field experiment on the Internet. *Journal of Urban Economics* 64(2): 362-372.

Aldén, L. och M. Hammarstedt (2016): *Boende med konsekvens – en ESO-rapport om etnisk boendesegregation och arbetsmarknad*. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2016:1.

Andersson, E. (2004): From valley of sadness to hill of happiness: The significance of surroundings for socioeconomic career. *Urban Studies*, 41(3): 641–659.

Andersson, E. and S. V. Subramanian (2006): Explorations of neighborhood and educational outcomes for young Swedes. *Urban Studies*, 43(11): 2013–2025.

Andersson, R. (2003): *Settlement dispersal of immigrants and refugees in Europe: Policy and outcomes*. Riim Working paper, No. 03-08.

Andersson, R., S. Musterd, G. Galster (2014): Neighbourhood ethnic composition and employment effects on immigrant incomes. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 40 (2014): 710–736.

Bailey, N., K. Besemer, G. Bramley och M. Livingstone (2015): How neighborhood social mix shapes access to resources from social networks and from services. *Housing studies*, 30(2): 295-314.

Bergsten, Z. (2010): *Bättre framtidsutsikter? Blandade bostadsområden och grannskapseffekter: En analys av visioner och effekter av blandat boende*. Uppsala: Uppsala universitet.

- Borjas, J. G. (1982): Ethnic capital and intergenerational mobility. *The quarterly journal of economics* 107(1): 123-150.
- Brännström, L. och Y. Rojas (2012): Rethinking the Long-Term Consequences of Growing Up in a Disadvantaged Neighbourhood: Lessons from Sweden. *Housing Studies*, 27(6): 729-747.
- Brännström, L. (2004): Poor places, poor prospects? Counterfactual models of neighbourhood effects on social exclusion in Stockholm, Sweden. *Urban Studies*, 41(13): 2515–2537
- Brännström, L. (2012): Neighbourhood effects on young people's future living conditions: Longitudinal findings from Sweden. *International Journal of Social Welfare*, 21(4): 325–337
- Bråmås, Å. (2006): Studies in the dynamics of residential segregation. Kulturgeografiska institutionen, Uppsala universitet
- Danermark, B. (1984): *Boendesegregationens utveckling i Sverige under efterkrigstiden*. Ds BO 1984:4. Stockholm: Bostadsdepartementet.
- Drever, A. och O. Hoffmeister (2008): Immigrants and social networks in a job scarce environment: the case of Germany. *International Migration Review*, 42(2): 425-448.
- Edin P-A., P. Fredriksson, O. Åslund (2003): Ethnic Enclaves and the Economic Success of Immigrants – Evidence from a Natural Experiment. *Quarterly Journal of Economics*, 118(1): 329-357.
- Edling, C. och J. Rydgren (2012): Neighbourhood and friendship. Composition in adolescence. Sage Open. October - december 2012: 1-10.
- Esping-Andersen, G. (1990): *Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge, UK: Polity. Press.
- Galster G. (2012): The Mechanism(s) of Neighbourhood Effects: Theory, Evidence, and Policy Implications. I *Neighbourhood Effect Research: New Perspectives*, van Ham, M., D. Manley, L. Simpson, N. Bailey & D. Maclennan (red.), Dordrecht: Springer.

Galster, G. och J. Friedrichs (2015): The dialectics of neighborhood social mix: editors introduction to the special issue. *Housing studies* 30(2): 175-191.

Galster, G., R. Andersson, S. Musterd, and T. M. Kauppinen. (2008): Does neighborhood income mix affect earnings of adults? New evidence from Sweden. *Journal of Urban Economics*, 63(3): 858-870.

Galster, G., R. Andersson och S. Musterd (2015): Are males incomes influenced by the income mix of their male neighbors? Explorations into nonlinear and threshold effects in Stockholm. *Housing studies* 30(2): 315-343.

Granovetter, M. (1973): The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*, 78(6): 1360-1380.

Grundström, K. och I. Molina (2016): From Folkhem to lifestyle housing in Sweden: segregation and urban form. 1930s–2010s. *International Journal of Housing policy*, 16(3): 316-336.

Grönqvist, H. (2006): Ethnic enclaves and the attainments of immigrant children. *European Sociological Review*, 22(4): 369–382.

Hedman, L. och G. Galster. (2013): Neighbourhood Income Sorting and the Effects of Neighbourhood Income Mix on Income: A Holistic Empirical Exploration. *Urban Studies*, 50 (1): 107-127.

Hedman, L. och R. Andersson (2016): Etnisk segregation och inkomstsegregation I Sveriges tio största arbetsmarknadsregioner 1990-2010. I *Mångfaldens dilemman, boendesegregation och områdespolitik*, Andersson, R., B. Bengtsson, och G. Myrberg (red.), 15-38. Malmö: Gleerups.

Klinthäll, M. och S. Urban (2016): The strength of ethnic ties: Routes into the labour market in spaces of segregation. *Urban Studies*, 53 (1): 3–16.

Kubrin, C. E., och R. Weitzer (2003): New directions in social disorganization theory. *Journal of Research in Crime & Delinquency*, 40: 374-402.

Kwan, M.-P. (2013): Beyond space (as we knew it): Toward temporally integrated geographies of segregation, health, and accessibility. *Annals of the Association of American Geographers*, 103 (5): 1078–1086.

Miltenburg, E. M. (2015): The Conditionality of Neighbourhood Effects upon Social Neighbourhood Embeddedness: A Critical Examination of the Resources and Socialisation Mechanisms. *Housing Studies*, 30(2): 272-294.

Mood, C. (2010): Neighborhood social influence and welfare receipt in Sweden: A panel data analysis. *Social Forces*, 88(3): 1331-1356

OECD (2015): *In It Together: Why Less Inequality Benefits All*. Paris: OECD Publishing.

Putnam, R. D. (1995): Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of democracy*, 6(1): 65-78.

Ristilammi, P.-M. (1994): *Rosengård och den svarta poesin: en studie av modern annorlundahet*. Symposion, Stockholm.

Sampson, R. J. och W. B. Groves (1989): Community structure and crime: Testing social disorganization theory. *American Journal of Sociology*, 94: 774-802.

Sampson, R. J. (2012): *Great American City: Chicago and the Enduring Neighborhood Effect*. University of Chicago Press.

Scarpa, S. (2015a): The impact of income inequality on economic residential segregation: the case of Malmö, 1991-2010. *Urban Studies*, 52(5): 906-922.

Scarpa, S. (2015b): The rescaling of immigration and the creation of 'areas of outsidersness' in Sweden, *Sociologica*, 2: 1-23.

Scarpa, S. (2016): Looking beyond the neighbourhood: income inequality and residential segregation in Swedish metropolitan areas, 1991-2010. *Urban Geography*, 37(7): 963-984.

SOU 2005:029 Storstad i rörelse. Kunskapsöversikt över utvärderingar av storstadspolitikens lokala utvecklingsavtal. *Slutbetänkande av Utredningen om utvärdering av lokala utvecklingsavtal*.

Sundlöf, P. (2008): *Segregation och karriärposition. En studie av bostadsomgivningens betydelse för utbildning, sysselsättning och inkomst bland yngre i Stockholmsregionen*. Uppsala: Uppsala universitet.

Socialstyrelsen (2010): *Social rapport 2010*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Tammaru, T. M. Strömgren, M. van Ham, A. M. Danzerd (2016): Relations between residential and workplace segregation among newly arrived immigrant men and women. *Cities* 59, Nov. 2016: 131-138.

Urban, S. (2009): Is the neighbourhood effect an economic or an immigrant issue? A study of the importance of the childhood neighbourhood for future integration into the labour market. *Urban Studies*, 46(3): 583–603.

Wilson, W. J. (1987): *The truly disadvantaged: The inner city, the underclass, and public policy*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

FORES

Om Fores

Fores – Forum för reformer och entreprenörskap – är den gröna och liberala tankesmedjan. Vi vill förnya debatten i Sverige med tro på entreprenörskap, på människors möjligheter att själva forma sitt liv och på marknadsmässiga lösningar på samhällets utmaningar. Vi är en öppen, ideell och oberoende mötesplats där nyfikna samhällsmedborgare, debattörer, entreprenörer, beslutsfattare och forskning möts, från Sverige och vår omvärld.